

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Dani'el

Yolf ben Yosef

Dessau, 1808

בי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10270

דניאל י"ב

הער ערשרעקקן, זא דאס ער אין פֿאללעך וואוהט אויסציהן
ווירד, אום פֿילע צו פֿערטילגן אונד אויסצוראטטן (מה)
ער ווירד זיין פראכט = צעלט צווישן דעם מעערע אונד דעם
הייליגן געפרוונען בערגע אויפֿשלאגן, היר אבער זיין ענדע
עררייכן, זא דאס איהם נימאנד העלפֿן קאן

י"ב

(א) אום דיוע צייט ענדליך ווירד מיכאל, דער גראסע
שוטץ = ענגעל, וועלכר דיינעם פֿאלקעס זאכע פֿער-
טריטט, דיא אבערהאנד געווינגן; עס ווירד נעמליך איינע
אנגסטפֿאללע צייט זיין, וועלכע נאך ניא געוועזן איזט,
זייטדעם פֿעלקער זינד ביס דאהין אלסדאן אבער ווערדן
אללע דיאועניגן אונטער דיינעם פֿאלקע, דיא מאן אים בוכע
פֿערצייכנעט פֿינדעט, פֿאס אונטערגאנגע ערדעטטעט ווערדן.
(ב) פֿילע דער אים שטויבע דער ערדע שלומערנדען ווערדען

פירוש אבן יחייא

גם כן כאשר עשה צננזי (מה) ולחמן למ יסונו למרוד צו עוד
צני ארץ הצני יטע אהלי אפדנו וחיכלו צין ימים להר צני קדש
זהו הר המוריה מקום בית המקדש וזה להפחיד את העם שיחשבו
היותו שמה וזה אחרי היותו התוגר מלך כל הארץ יצו קינו ולא
יהיה טור לו כי אז יתחיל המלכות החמישי מישראל

באור

מצפון בא, זה ארטאקציאס ועם ארמאניעני ויצא בחמא
וגו' ע"ז יצא ממצרים וחשב להשמיד ולהרוג כל היהודים
בקצף גדול (מה) אהלי אפדנו, כמו שאפוד החשוב
שכנגדים כן אהלי אפדנו החשוב שבאהלים (מר' סעדי').
בין ימים, בין ים החיכוז וים החרשה (שטיללע מעער).
להר צני קדש, בהררי ארץ יהודה ובה עד קצו
עתה תבא עת קצו במדינת עילם כאשר בארנו פר' ז' יא'

י"ב (א) ובעת ההיא, כבר אמר המשורר: נודע ד' משפט
עשה בפועל כפיו נוקש רשע; לכן כאשר חזרה

להשמיד ולהחרים רבים: (מה) וישע אהלי אפדנו
בין ימים להר צבי-קדש ובא עד-קצו ואין עוזר
לו:

יב

(א) ובעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העמד
על-בני עמך והיתה עת צרה אשר לא-
נהיתה מהיורת גוי עד העת ההיא ובעת ההיא
ימלט עמך כל-הנמצא בתוב בספר: (ב) ורבים
מישני אדמת-עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה
פירוש אבן יהיא

יב (א) כי צפת היום יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני
עמך להיות סניגורים. והיתה עת צרה אשר לא נהיתה
מהיות גוי עד העת ההיא והוא שיהיה בעולם דבר ומרד ורעב
וחולאים ומה רעה ושני וזוה"ו וצפת ההיא ימלט מהצרה היום עמך
כל הנמצא כתוב בספר החיים לדקתו. כי הרשעים שמה יתמו
ואז ימותו. (ב) ואז יתחדש מופת תחיית מתים כי רבים מישני
אדמת עפר יקיצו אלה לחיי העולם והם הנדיקים ואלה לחרכות לדרמון
עולם והם הרשעים. וסדת תחייתם למען שהרשעים יודו צפונתי

באור

דניאל. ע"י השפעות גבריאל, מפלת הצורר, תתעוררנה
התפעלויות נפשו, כחות דמיונותי, תתגברנה, נשמחו מתלהבת
ורוחו מרחפת על פני ימים הבאים, ימים שהם כאלה,
מתחילים בצרה וצוקרה ואחריהם אחרית ותקוה, לכן אמר
הכתוב, בעת ההיא, כי עת הבאה תהי' כעת הזאת ממש.
וכמו כן מצאנו בנבואת יואל שאמר ג"כ מטעם זה: ואחרי כן
אשפוך וגו' (יואל ג' א'), בימים ההם ובעת ההיא (שם ד' ד')
אף שנבואתו נמשכת על אחרית הימים. כתוב בספר,
ככתוב ויכתב בספר זכרון לפניו. (ב) ורבים מישני וגו'
יחיו המתים כמו שנאמר בישע' (כ"ו י"ט) יהיו מתוך וגו'

דניאל יב

לְחַרְפוֹת לְדַרְאוֹן עוֹלָם: (ג) וְהַמְשָׁכִילִים יִהְיוּ קֹזֶהר
הַרְקִיעַ וּמְצַדִּיקֵי הַרְבִּים בְּבוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד: (ד)
וְאַתָּה דְנִיָּאל סְתוּם הַדְּבָרִים וַחֲתָם הַסֵּפֶר עַד-עֵת
קֵץ יִשְׁטְטוּ רַבִּים וְתִרְבֶּה הַדְּעָרָה: (ה) וְרָאִיתִי אֲנִי
דְנִיָּאל וְהִנֵּה שְׁנַיִם אַחֲרָיִם עֹמְדִים אַחַד הִנֵּה לְשֹׁפֵת
הַיָּאֵר וְאַחַד הִנֵּה לְשֹׁפֵרֵת הַיָּאֵר: (ו) וַיֹּאמֶר לְאִישׁ
לְבוֹשׁ הַבְּרִים אֲשֶׁר מִמְעַל לְמִימֵי הַיָּאֵר עַד-מָתִי
פִירוֹשׁ אֲבָן יִהְיֶה

היות אמונתם שקר ואשר האמינו גם רדפו אחרי ההצל ויהצלו
והם יכירו כי שקר נחלו אבותם: (ג) והמשכילים והם היראים
את ה' יהנו מזיו השכינה נחיה' כמשה אדוננו אשר קרן עור פניו
מכני הזנתו מהאור השכניי' אצל לא יהיה קירון עור פניו באותה
המדרגה רק כוהר הרקיע שהוא גשם ספירי וק' ומצדיקי הרבים
אשר נחיהם עשו נדקות יהוה וסנצו שולתם גם קן כעלו ועשו
הטוב וזכו וזיכו את הרבים' יהנו מזיו השכינה במדרגה יופר
גדולה כי יהיה קירון עור פניהם ככוכבים וזה יהיה לעולם ועד
כי לא יחטאו עוד אשר לסנת החטא יאנדו מעלתם ואדרצא ישתלמו
בשלימות ההמלטיי בהעדר המונעים ומעיקים מהגלות וסטן וינר
רע ויפרד נפשם מחמרה אחרי ימים רבים ננסיקה צלי נוק וכאב
כלל ויתדנן נימין ה' ננח' (ד) ואתה דניאל סתום הרברים

באור

לְדַרְאוֹן, עֲנִינוּ בַזִּיּוֹן: (ג) וּמְצַדִּיקֵי רַבִּים, הַמִּישְׁרִים
עִמָּם בְּדֶרֶךְ הַצְדָקָה: (ד) עַד עַתָּה קֵץ, הַיְשׁוּעָה בִּימֵי
אַנְשֵׁי־אֲכוּס, וְאֵז יִשׁוּטְטוּ רַבִּים בַּסֵּפֶר זֶה וְתִרְבֶּה דַעַת וִירֵאת
אֱלֹהִים, כִּי יִרְאוּ נִפְלְאוֹתָיו כִּי אֵין מַעְצוֹר לוֹ לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב
אוּ בַמַּעַשׂ, מִתּוֹךְ כִּךְ תִּתְחַזַּק אֲמוֹנַתָּם בְּד' כִּי יִחַשׂ מַעֲשָׂהוּ
בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים אוּ עֲנִינוּ: חֲתוּם הַדְּבָרִים וַחֲתָמָם בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר
לְמַעַן לֹא יִרוּץ כָּל קוֹרָא בּוֹ, וּבִזָּה יִשׁוּטְטוּ רַבִּים וַיַּעֲיִינוּ
בָּם הַיִּטֵּב וַיִּתְרַבֶּה חֲכָמָה וְדַעַת: (ו) וַיֹּאמֶר, הָאֶחָד מֵהֶם,
עַד מָתִי קֵץ הַפְּלֹאוֹת, טָרַם אֲבֹאֵר פְּסוּקִים הָאֵלֶּה אֲקִדֵּם
מִה שִׁכְחָה הָרֵא"ב עַבְעֵינוֹן הַזֶּה וּז"ל: קְרוֹב מִג' שָׁנִים וַחֲצִי

ערוואכן, אייניגע צום עויגן לעבן, אנדערע צור עויגן
שאנדע אונד שמאך. (ג) דיא ווייזן אבער ווערדן שטראהלן
ווערפן וויא דער ריינע גלאנץ דעס היממעלס, דיא, וועלכע
פילע צור גערעכטיגקייט (טוגענד) בעפערדערט האבן, וויא
דיא שטערנע אויף עויגע צייטען. — (ד) דוא אבער, דניאל,
שליסע דיזע ווארטע איין אונד פערזיגלע דיא ראללע ביס אויף
דיא צייט דעס ענדעס. פילע מעגן זיא דורכשוועבן, גראס
וויירד האז רייך דער ערקעננטניס זיין! — (ה) הירויף זאה
איך דניאל אויף, אונד זיהע! צווייא אנדערע (ענגעל) שטאנג
דען, איינער אם דיסזייטיגן אופער דעס שטראמוס, אונד איי-
נער אם יענזייטיגן אופער דעס שטראמוס. (ו) דער איינע
פראגטע דען איס ביסוס געהיללטן ענגעל, וועלכער איבר דיא
וואסער וואָגן דעס פלוסעס שוועבטע; וויא לאנגע איזט ביס

פירוש אבן יהייא

וכאשר תכתוב על ספר לא תוסיף בהם ציבור. ומתוס הכנת
ציבור הספר עד שת קץ. יען כי יודע אני שיטוטנו רבים לכרסם
וקרבה הדעת בהם ורצוני שלא יצינום. כאשר היא האמת שכל אלה
הדברים הסתומים כל אשר ואמר צו מהמפרשים הוא הכל. וכירוש
הקודמים צו אשר יצא אל היש הסך אשר ציבור יוכית. וה' יוכנו
לראות עין צעין צעוד ה' ציון ואז נצין הדברים כהוייתם. (ה)
וראיתי אני דניאל וגו' סיפר כי בחזונו ראה שנים אחרים עומדים
והוא רמו לשכל ולדמיון שהם אחרים וזרים זה לזה הא' רומי והא'
גופני עומדים אחד הנה לשפת היאור וא' הנה לשפת היאור והוא
רמו שהיו מוכנים לקבל השפע המכונה בחימי היאור. (ו) ויאמר
כל א' מאלו לאיש לבוש הדדים והוא בצריש אשר מחפל למי היאור

באור

עמד בית שני בלא עולה, אח"כ חרב והלכו בגולה וקרוב
ממספר זה יעמדו ישראל בצרה לעתיד ע"כ. וכתב
עוד: וחבר דניאל אלה המספרים שאינם בזמן אחד עבור
כי קרוב ממספר הימים שעמדה ירושלים בצרה לפני גלות
כמספרם יעמדו לפני בא הגואל ע"כ. א"כ איפה, גם
נחבר אנחנו שני מספרים יחד היינו מספר ימים שעמדו ישראל
בצרה אין כמוה בימי אנשיאכוס ומספר שיעמדו בימי
העתיד. ועתה נבאר דבר דבור על אופניו קץ הפלאות.

צו וענעם מערקווירדיגן ענדע היין? (ז) דא פֿערנאהם איך דען
 אים ביסוס געהיללטן ענגעל, דער איבער דיא וואָגן דעם
 פֿלוסעס שוועבטע, מיט צום היממעל אויפֿגעהאכענן רעכטן
 אונד לינקן האנד בייא דעם עוויג לעבענדן שווערן; דאס נאָך
 איינער צייט, צווייא צייטן אונד איינער
 האלבען צייט, ווען נעמליך דיא צערשטרייאונג אונד
 דיא נידערגעבייגטע מאכט דעם הייליגן פֿאלקס צו ענדע זיין
 ווירד, דיס אללעס פֿאללבראכט זיין ווירדע. (ח) איך הערטע
 דיס צוואר, אהנע עס יעדאך צו פֿערשטעהן. איך פֿראַגטע
 דאהער: מיין הערר! וואָן איזט דאָו ענדע דיועס אללעס?
 (ט) יענער ערווידערטע: געהע נון, דניאל! דען דיוע ווארטע
 מיסען איינגעשלאסן אונד פֿערויגעלט בלייבן ביס צור צייט דעם
 ענדעס. (י) פֿילע ווערדן אינדעס גערויניגט, געגלעטעט אונד
 געלייטערט ווערדן, דיא פֿרעפֿלער ווערדן איהר ציהל פֿער
 פֿעהלען, אללע פֿרעפֿלער ווערדן עס ניכט פֿערשטעהן וואל
 לען, נור דיא ווייזן ווערדן עס פֿערשטעהן. (יא) פֿאן יע
 נער צייט אן, דא דאָו טעגליכע אפֿפֿער אכגעשטעלט,
 אונד דער גרייעל דער פֿערוויסטונג אויפֿגעשטעלט ווארד
 זינד טוויזענד צווייא הונדערט אונד ניינציג
 טאגע. (יב) הייל דעם האררענדען, דער עס ערריכט!

פירוש אבן יחייא

הוא המשיב ההשפעה עליהם. עד מתי קץ הכלואות האלה?
 (ז) ואז שמעתי את גבריאל שהריס ידיו אל השמים ונסע צמי
 העולם שהוא האלה ית' שהוא ממיד העולם וקיוו כי למועד
 מועדים וחי אשר אז יכלה ההתנפלות מהיד והנגע והגלות מעם
 קדש תכלינה כל אלה ויהיה כל העולם תחת אמונה אחת כי ציוס
 הוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. והנה כיר' מועד מועדים וחי
 הוא כאשר ציארתי בעון עידנין ופלג סידן. (ח) ואני שמעתי

באור

לשון רבים כי על שתי קצים שאל על קץ אנטיאכוס וקץ
 העתיד. (ז) למועד מועדים וגו' כבר בארנו פ' ז', כ"ה מפי
 יוסיפון הרומים שג' שנים וחצי עמד המזבח בלא זבח ע"ש
 וכמספר הזה יעמוד בימי העתיד. אולם מתי יהי' זה? אין
 לנו לדעת, כי גם מדניאל הי' נעלם. וכ כלות נפץ טעם נפץ

קִץ הַפְּלֹאוֹת; (ח) וְאַשְׁמַע אֶת־הָאִישׁ לְבוֹשׁ הַבְּדִים
 אֲשֶׁר מִמַּעַל לְיָמָיו הַיָּאֵר וַיִּרְם וַיִּמְנוּ וַיִּשְׁמְאוּ אֶל־
 הַשָּׁמַיִם וַיִּשְׁבַּע בְּחַי הָעוֹלָם כִּי לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים וְחֲצֵי
 וּכְבָלוֹת נַפֶּץ יָד־עַם־קָדֵשׁ תִּבְלִינָה כָּל־אֱלֹהִים: (ח)
 וְאַנִּי שָׁמַעְתִּי וְלֹא אָבִין וְאָמְרָה אֲדַנִּי מָה אַחֲרִית
 אֱלֹהִים: (ט) וַיֹּאמֶר לְךָ דְּנִיָּאל כִּי־סִתְּמִים וְחִתְּמִים
 הַדְּבָרִים עַד־עֶרְת קִץ: (י) יִתְּבַרְרוּ וַיִּתְּלַבְּנוּ וַיִּצְרְפוּ
 רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רִשְׁעִים וְלֹא יִבְיָנוּ כָּל־רִשְׁעִים
 וְהַמְּשִׁבִּילִים יִבְיָנוּ: (יא) וּמַעַת הוֹסֵר הַתְּמִיד וְלִתְּרַת
 שְׁקוּץ שָׁמַם יָמִים אֶלְף מֵאָתִים וְתִשְׁעִים: (יב)
 פִּירוּשׁ אֲכַן יַחֲיִי

הדברים האלה ואמנם לא הזנתי פירושם ואז אמרתי אדוני מה אמרית
 אלה הדברים ופירושם * (ט) ויאמר לך דניאל כי סתומים וחתומים
 הדברים עד עת קץ * (י) וסנת סתומם למטן יתבררו ויתלבנו ויצרכו
 רבים אשר יקדשו ה' וימותו על שמו וזהאמינם ציאת המשיח בקרוב *
 והרשיעו רשעים אשר לא יאמינו ציאת המשיח וימירו דתם *
 ולכן רצוני שלא יצינו כל רשעים * והמשכילם יצינו דבר מה צו *
 (יא) כי מעת שהוסר התמיד והוא חרבן ציאת ראשון צומן דניאל
 שאז נתן בטולם כבוד לשקון שומם וריק מכל ידיעה אשרי המחכה
 למגיע אל הזמן סיהיה על אלף מאתים ותשעים שנה * (יב) עוד אלף
 שלש מאות שלשים ומחשה שנה אמרים שהם צין כלם אלכיס ותר"כה

באור

צנין פזור כמו כי נפץ העם וענין שבר כמו נפץ וזרם
 (ישעי' ל' ל') ושעור הכתוב: אחרי כלות שבר יד ישראל
 ונפוצותיהם בקרב העמים ויקבץ ד' נדחיהם אז תכלינה כל
 אלה ר"ל: קץ אנטיאכוס וקץ העתיד: (ח) מה אחרית
 אלה, על שניהם שאל * (י) יתבררו וגו' עיי' פר' י"א פ'
 ל"ה * (יא) ימים אלף וגו', אחרי שעודפים כמה ימים על
 ג' שנים וחצי של פסוק זין, לכן פרטם בפרט במספר
 ימים, גם לאמר אח"כ: (יב) אשרי המחכה וגו', כי ט"ה

אשרי המחכה ויגיע לימים אלה שלש מאות
שלשים וחמשה: (יג) ואתה לה לקץ ותנוח
ותעמד לגדלה לקץ הימים:

נאך איין טויזענד, דרייא הונדערט פֿינף אונד
דרייסיג טאג: (יג) דוא אבער שיידע הין צום ציהלע,
רוהע אונד ערהעבע דוך צו דיינעם לאָזע, אס ענדע דער
צייטען! —

פירוש אבן יהייא

סנה * שאם תחזרם עם שלשה אלפים ושל"א סנה מצריאת העולם
עד ימי דניאל וכורס מעט פחות או הרבה יהיו ששת אלפים
צקירוב אס פחות או יתר כי הדברים הסתמים האלה אי אפשר
לדבר עם כי אס צקירוב אשר או יכסד העולם ויפרדו מחמירתם
הנכסות החסונות וידצקו צקונם אשר הוא האוסר האחרון ההלטיי
המקוה ומחוכה מכל שלם * (יג) ואתה דניאל לך לקץ חייך בעולם
הזה * ואחר כך צמותך תנוח צמוחת גן עדן * ולקץ הימים תעמוד
ותחיה צתחיית המתים * ותזכה גורלך הטוב בעולם הבא *
תם וכשלם שצח לנעלם והיתה השלמתו צחג הפסח שנת פ"רת
צימיו צדיק פה למסא דעו"סקייא ציתה האלוף חמי ודודי דון
בדליה צן יקייא אשר תפת ממטלת הדוכום מבי"ררה ירוס הודו
צברסי מכני זלעכות החגפ' אשר צרום"אמיאה ארץ מגורי ה' יוכני
להראות מעורתו כפלאות ומשגיאות ינקני:

באור

ימים אחרי הקמת מזבח בימי יהודה מכבי היתה הצלחתם
שלימה וכמו כן יהי בעתיד אשרי המחכה כי לא ידענך
מה עדיערה לנו רוח ממרום * (יג) ותנוח ותעמוד, תחי'
ממותך ונבלתך תקום בקץ הימים (והגון במקום מס) בימים
אשר יהי ד' אחד ושמו אחד אמנ'

